

GYÓGYPEDAGÓGIA KOMPETENCIÁK A TANÍTÓKÉPZÉSBEN

Márta TREMBULYÁK¹

ABSTRACT

The number of problematic children is increasing in school. According to the law, children with learning disabilities must receive appropriate special education at school. However, this is still not enough for development. At school, students spend most of their time with the teacher and in teaching classes. With this, in addition to the one- or two-hour special pedagogical developments per week, it would be important to build in the methods needed to teach problematic children into daily teaching and learning processes. To this end, teachers need to be prepared for teacher education institutions. Special pedagogical competencies need to be applied in the teaching-learning routines. The pedagogy of the future must be prepared for changed circumstances.

KEYWORDS: learning disability, school, integration, teacher training, inclusion

A társadalomnak egyik alappillére az oktatás, mely a család után meghatározza a következő generációk értékrendjét.[10] Kiemelkedően fontos, hogy milyen szerepet tölt be az oktatás a társadalomban. Az oktatási rendszer minősége jelentősen befolyásolja a társadalmi folyamatokat, ezen belül az esélyegyenlőség lehetőségeit. [3] Az oktatás alap eleme az esélyteremtésnek, alakulását meghatározza, hogy milyen szemlélet irányítja a működését, milyen az iskola nevelési-oktatási rendszere. Vagyis egy adott iskola összességében, hogyan reagál a jelen megváltozott körülményeire. Ma Magyarországon együttnevelés jogi feltételei megteremtődtek és számos iskolában folyik az integrált oktatás. De az integráció végrehajtásának folyamatairól nagyon eltérő tapasztalatok vannak. Az együttnevelést nehezíti, hogy a befogadó intézmények pedagógusai nem kapnak erre irányuló felkészítést. A befogadás, együttnevelés sikere nagyrészt attól függ, hogy mennyire valósul meg a sajátos nevelési igényű (továbbiakban: SNI), és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (továbbiakban: BTMN) tanulókkal foglalkozó szakemberek attitűdje.[5] Egyik fő gondnak jelölik meg az együttnevelés folyamatában a pedagógusok nem megfelelő képzését a kutatások. Ez adta a motivációt arra, hogy ezt megvizsgáljam. A felsőoktatás nem készíti fel arra a tanítókat, hogy, hogyan kell segítse, oktassa, nevelje a viselkedés zavaros, autista, magatartás zavaros gyerekeket. A tanítók nem ismerik az előforduló gondok jellegzetességeit, illetve az integrált SNI gyerekek oktatásának módszertani részleteit nem tanulják meg. A végzett tanítóknak csak a tapasztalt munkatársak, fejlesztők, gyógypedagógusok tanácsai segítik a munkájukat. [7]

A másik nagy probléma, hogy az oktatási rendszerünkben a tanulókat legtöbbször egymáshoz próbálják viszonyítani és nem egyéni elbírálásban részesíteni. A jelen rendszerben kimeneti teljesítmény-közponúságot részesítik előnyben.[1] Mivel a gyógypedagógiai ellátórendszer, illetve a tanterv is központonlag szabályozott, nehéz a szakértői véleményben feltárt képesség -

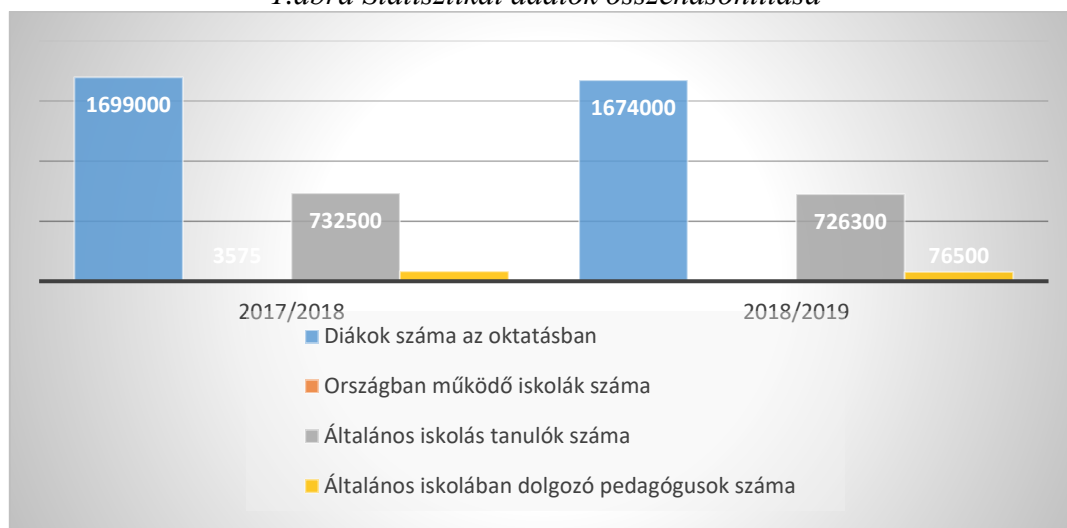
¹ Trembulják Márta, Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar, e-mail: trembulyakm@gmail.com

struktúrához hangolni mind a tanórát, mind a fejlesztést. Az irányelvekből hiányzik az a harmonizáció, amit a tanulási zavaros gyerekek követelményei és a kerettanterv minimum követelményei meghatároznak. Ahhoz, hogy az órákon a tanítók megfelelően képesek legyenek a tanulási zavaros gyerekeket oktatni, differenciálásra lenne szükség. Lényegében ehhez látványosan hiányoznak a gyógypedagógiai kompetenciák. Vida Gergő 2015 - ben végzett Baranya - megyei felmérésben, ahol a pedagógusok 42%-a nem rendelkezett semmilyen ismerettel a tanulási zavaros gyermekekkel kapcsolatban.

Demográfiai adatok

A 2019-es statisztikai tükör pontos adatai alapján következtetni lehet az elmúlt évek változásaira. 2018/2019-es tanévben 1millió 699 ezer gyermek és fiatal volt a köznevelés és felsőoktatás különböző intézményeiben. Ez az elmúlt évhez képest 16 ezer fővel kevesebb. Az országban 3575 általános iskola működik, 10 - el kevesebb, mint egy évvel korábban. Az általános iskolás tanulók száma 726,3 ezer fő, ami 6,2 ezer gyerekekkel kevesebb az előző évhez képest. Az aktív pedagógusok száma az általános iskolákban egy év alatt azonos mértékben csökkent a tanulók számával, 76,5 ezer fő.

1.ábra Statisztikai adatok összehasonlítása

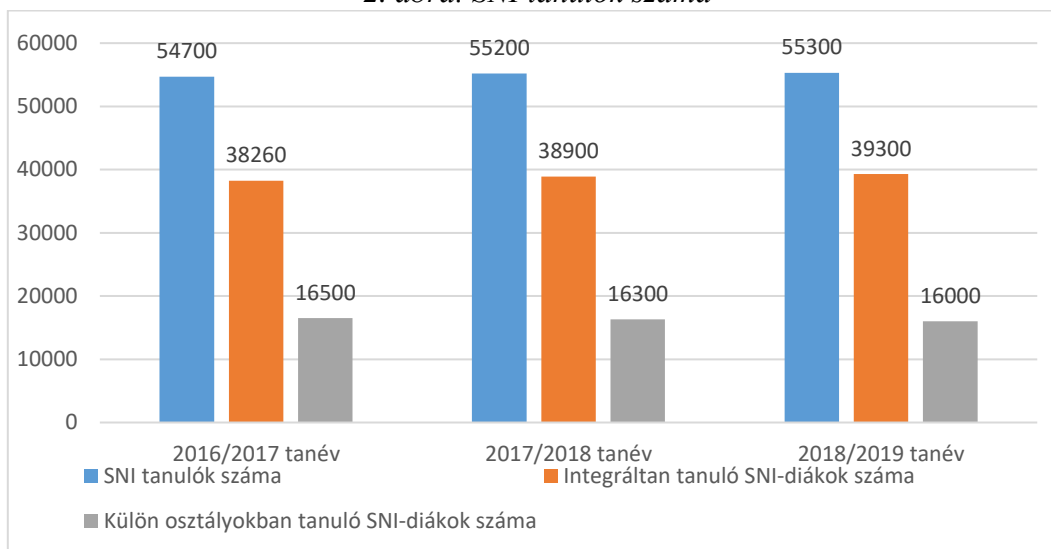

A SNI tanulók száma közel 500 fővel, 0,9%-kal tovább emelkedett az általános iskolákban a 2017/2018-as tanévben az előző évekhez képest, létszámuk 55,2 ezer fő, ami az általános iskolások 7,5%-át jelenti. Az általános iskolai osztályokban integráltan oktatott SNI-tanulók száma 38,9 ezer fő, ami az előző tanévinél 1,7%-kal (640 fővel) magasabb. Az SNI-tanulók közül az integráltan oktatottak aránya 70,4%-ra nőtt. A külön osztályban oktatott SNI-tanulók száma közel 200 fővel 16,3 ezerre csökkent.

Az SNI - tanulók száma 55,3 ezer fő, nagyjából megegyezik az előző tanévi létszámmal. A csökkenő általános iskolai tanulószám mellett arányuk 7,6%. Az általános osztályokban integráltan oktatott SNI tanulók száma 1,2%-kal, 39,3 ezer főre nőtt, ezzel arányuk az SNI tanulókon belül 71,1%-ra emelkedett.

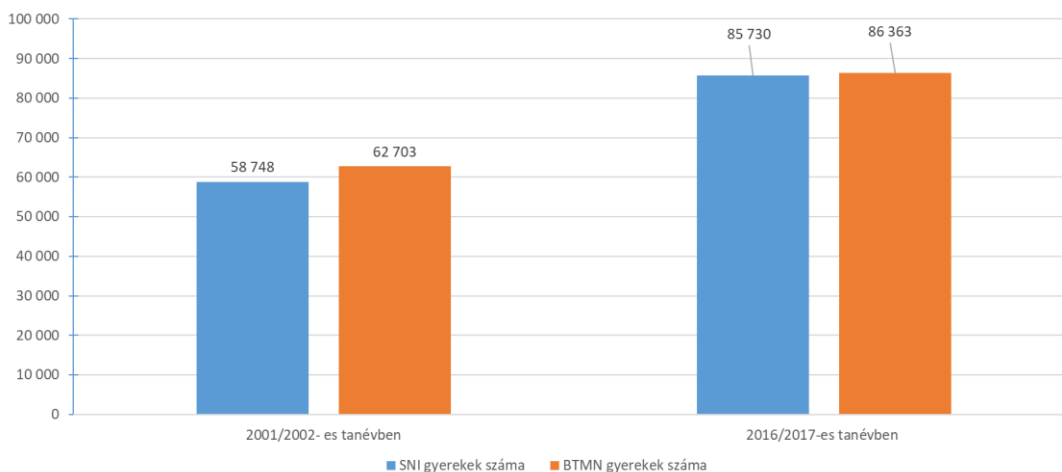
Megyéenként továbbra is jelentősek az eltérések: míg Győr-Moson-Sopronban (82,9%) az országos átlagot jelentősen meghaladja, addig Budapesten ez az arány 56,8%. A külön osztályban oktatott SNI tanulók száma közel 300 fővel, 16,0 ezerre csökkent.[22]

2. ábra. SNI tanulók száma

A Gyógypedagógiai és szakszolgálati kommunikációs napon, 2017. februárban kiadott tájékoztatása alapján a statisztikai adatokból jól érzékelhető, hogy a problémás gyermekek száma növekvő tendenciát mutat. Az SNI gyermekek száma 2001/2002-es tanévben 58 748 fő, 2016/2017-es tanévben 85 730 fő. A BTMN gyermekek száma 2001/2002-es tanévben 62 703 fő, 2016/2017-es tanévben 86 363 fő. A tények mellett a gyakorlat is azt mutatja, hogy egyre több problémás tanulóra kell felkészülni.

3. ábra. SNI tanulók számának változásai

A pedagógiai szakszolgálatok a 2018/2019. év során 501,1 ezer gyermeket, tanulót láttak el, az előző évinél több mint 11,1 ezerrel többet.[24]

4. ábra. Pedagógiai Szakszolgálat által ellátott gyermekek száma

A statisztikai adatok alapján jól láthatóak a változások. Nő az SNI és BTMN gyerekek száma. Növekszik az integrált tanulók száma és csökken a külön osztályokban, vagyis speciális intézményekben oktatott SNI tanulók száma. A problémás gyerekek száma nő, ezt mutatja a Pedagógiai Szakszolgálatok növekvő ellátottjainak a száma. A növekvő tendencia a jövő pedagógiáját erőteljesen befolyásolja, sőt meg is határozza. A változásokra válaszolni kell az iskoláknak.

Tanulási zavar, tanulási nehézség

Mind az SNI és BTMN gyerekek a különleges bánásmódot igénylő gyermekek közé tartoznak. Ezen belül pedig 4 csoportról beszélhetünk:

1. Speciális nevelési szükségletű gyermekek

Ebben a csoportba tartoznak:

- tanulásban akadályozottak: enyhe fokban értelmi fogyatékosok, nehezen tanulók;
- értelmileg akadályozottak: mérsékelt, súlyos, legsúlyosabb fokban értelmi fogyatékosok;
- beszédben akadályozottak: beszédsérültek, beszéd-, hang- és nyelvi zavart mutatók;
- látássérültek: vakok, gyengénlátók;
- hallássérültek: nagyothallók és siketek;
- mozgáskorlátozottak: mozgás- és testi fogyatékosok, sérültek;
- viselkedés- és teljesítményzavarral küzdők (nehezen nevelhetők, inadaptáltak);
- autista gyermekek [6]

2. Tanulási problémákkal küzdő tanulók:

- tanulási nehézséggel küzdők (például: lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok);
- tanulási zavarral küzdők (például: diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba);

3. Magatartászavarok miatt problémás tanulók:

- visszahúzódozó (regresszív) és depresszív viselkedésű tanulók (félénk, csendes, visszahúzódozó, csavargó stb.);
- ellenséges (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű tanulók (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív stb.).

4. Kivételes képességű tanulók, tehetségesek:

- intellektuális (a különböző tudományterületeken kimagasló: matematikai, fizikai, nyelvi stb.) tehetség;
- művészi (képzművészeti, zenei, írói, rendezői) tehetség;

- pszichomotoros (sport, tánc, pantomim, kézügyességet igénylő terület) tehetség;
- szociális (vezető, szervező, irányító) tehetség. [2]

A tanulási problémákkal küzdő tanulók között megkülönböztetünk két csoportot a tanulási nehézséggel, a tanulás zavarral küzdő tanulókat. A fogalmakat lényeges megkülönböztetni, mivel eltérnek egymástól. Az irodalmak következőképpen definiálják a fogalmakat.

„A tanulási nehézségekkel rendelkező tanulók – akik valamilyen oknál fogva elmaradtak a tanulásban, de rendelkeznek a fejlődés potenciális lehetőségeivel. Speciális bánásmód esetén lemaradásuk behozható, a tanulmányi teljesítmény emelhető.” [11] A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény alapján ide tartoznak a BTMN gyerekek, akik különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesítenek, társas kapcsolati nehézségekkel, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzdenek, közösségbe való beilleszkedésük, továbbá személyiségfejlődésük nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül SNI - nek.

A tanulási zavar a tanulási nehézség fogalmi meghatározásánál jelentősebb eltérések vannak, más mutatók szolgálják az alapokat:

„Tanulási zavarnak tekintjük az intelligenciaszint alapján elvárhatónál lényegesen alacsonyabb tanulási teljesítményt, amely neurológiai deficit vagy funkciózavar talaján jön létre, sajátos kognitív tünet együttesel. Ezek a részképességzavarok alapvetően nehezítik az iskolai tanulás során az olvasás, írás és/vagy matematika elsajátítását. „[18] Ide tartoznak az SNI tanulók, akik a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdenek.” [21]

A törvény és szakemberek fogalma nem mindig összeegyeztethető.

„A tanulási zavarok általános, összefoglaló kifejezés különböző – figyelmi funkciókban, beszéd-készség, olvasási, írási és számolási készségek elsajátításában és használatában akadályozó, de nem a képesség-hiányok hagyományos kategóriáiba (vakság, sükettség és értelmi fogyatékoság) tartozó – képességdeficitekkel küzdő heterogén csoport megjelölésére. Bár a tanulási zavar más deficitekkel (pl. érzékszervi gyengeség, érzelmi zavarok) vagy negatív környezeti hatásokkal (pl. hátrányos szociokulturális háttér, nem megfelelő oktatás) együtt is jelentkezhethet, azoknak nem egyenes következménye.” [12]

A tanulási problémákkal tanulók jelenléte újszerű kihívásokat jelent a többségi iskolában. A speciális pedagógiai módszertani, tanulásszervezési kérdéseken kívül a tárgyi feltételek megteremtése is gondot okoz. Az integráció szempontjából kulcsfontosságú a megfelelő szakember biztosítása. Az intézmény csak akkor tud megfelelni a vállalt speciális feladatának, ha az ott dolgozó pedagógusok elsajátítják az SNI, BTMN gyermekek nevelésének és oktatásának szakmai ismereteit. Az integráció törvényi előírásainak betartása kötelezettség. A befogadó - iskola alapító okiratában szerepelnie kell a feladatnak. [14]

A differenciált oktatás

Az inkluzív nevelés-oktatás alapvető módszere, kulcsa, alappillére a differenciálás. A differenciálás során a pedagógus a tanulási folyamatot a diákok egyéni szükségleteihez igazítja. [4] A differenciált oktatás a tanulási- tanítási folyamat olyan szervezése és irányítása, ami biztosítja a tanulók egyéni sajátosságaihoz, jellemzőihez való igazodást. Alapelvei: a munkaformák tartalmi ismerete, a szemlélet, a differenciálási szempontok, az átjárhatóság. [10] A differenciálás nemcsak a tanulás tartalmára, hanem módszereire, eszközeire is vonatkozik. Fontos, hogy a kitűzött végeredményhez /célhoz / tudáshoz különböző utakon is el lehet jutni,

és a különböző tanulók igényeinek különböző utak felelnek meg. A pedagógiai differenciálás háttérében az a törekvés húzódik meg, hogy minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön az optimális fejlődése érdekében. Az SNI tanulók hatékony oktatása, nevelés érdekében többszintű és változatos differenciálást célszerű megvalósítani, a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában.

[2] Több kutatás azt feltételezi, hogy a tanulók közötti különbségek kezelésére csakis a kiemelkedő színvonalú tanárok képesek, mivel SNI tanulók integrált nevelésének hirtelen növekedésére az iskolarendszer nem készült fel teljesen. [8] Az általános iskola pedagógiai munkájában jellemzően többnyire nem érvényesül a differenciálás alapelve. Csak idő kérdése, hogy aki „kilóg” a sorból, az mikor válik problémássá, lemorzsolódóvá, lemaradóvá. [14]

A gyógypedagógiai kompetenciák nagyon fontosak lennének a megfelelő értékelés esetében is, mert ezeknél a gyerekeknél az eltérő képesség - profil alapján kellene ezt megtenni. Kutatások bizonyítják azt is, hogy tanulási zavaros gyerekek, ha nem megfelelő támogató, tanulási környezetben tanulnak, akkor még inkább romlanak a teljesítményeik. [12]

Nagyon sok megoldandó feladat áll a háttérben a felsorolt problémáknak: kevés a gyógypedagógus, aki a többségi iskolákban segítséget nyújthatna, a pedagógusoknak hiányzik a szakmai tudásuk ezen a területen. Végül pedig a sok esetben sajnos hiányzik a pedagógusok szándéka, a speciális szakmai ismeretek megszerzésére, ami az átlagtól eltérő gyermekek oktatásához szükség lenne. Mindezt nem általánosan a pedagógus társadalmat bírálva kell értelmezni, hanem sok összefoglaló nehézség együttes eredőjeként: a túlterheltség, a továbbképzések hiánya, a tanítóképzés hiányosságai, az értékelés kérdései. [7]

Kutatás

A tanítóképzéssel foglalkozó felsőoktatási intézmények végzős, már a hosszú tanítási terepgyakorlaton átesett hallgatóit kérdeztem meg online kérdőív formájában. Arra voltam kíváncsi, hogy a képző intézmények felkészítették - e őket a problémás gyerekek fogadására, mit tapasztalnak, érznek e hiányosságokat ezen a területen, mit tanultak erről, a képzés ideje alatt. Az is érdekelt, hogy az integráció milyen helyet foglal el a végzős pedagógusok gondolkodásában, a képző helyek hogyan közelítik meg a problémás tanulók dilemmáit. A kérdőívemben nyitott, zárt, félig zárt kérdéseket és attitűd-skálát egyaránt alkalmaztam. Szinte minden kérdésnél lehetőséget adtam az egyéb kategóriában a saját gondolatok kifejtésére is. Az attitűd-skálák alkalmazásánál pedig kíváncsi voltam az integrációhoz való viszonyukra. A kutatásom során 10 tanítóképző intézmény 54 hallgatójától kaptam visszajelzést, ezek a következők:

5. ábra. A kutatásban megkérdezett tanítóképző főiskolák

Apor Vilmos Katolikus Főiskola
Debreceni Református Hittudományi Egyetem
Eötvös József Főiskola
Eszterházy Károly Egyetem Pedagógiai Kar
Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar
Nyíregyházi Egyetem
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Széchenyi István Egyetem

A kitöltők 64 %- a nappali tagozatra jár és 36 % levelező tagozatra. A kitöltők életkora nagyon változó, leginkább a húsz- harminc éves korosztály jelent meg.

6. ábra. A kitöltők életkor szerinti megoszlása

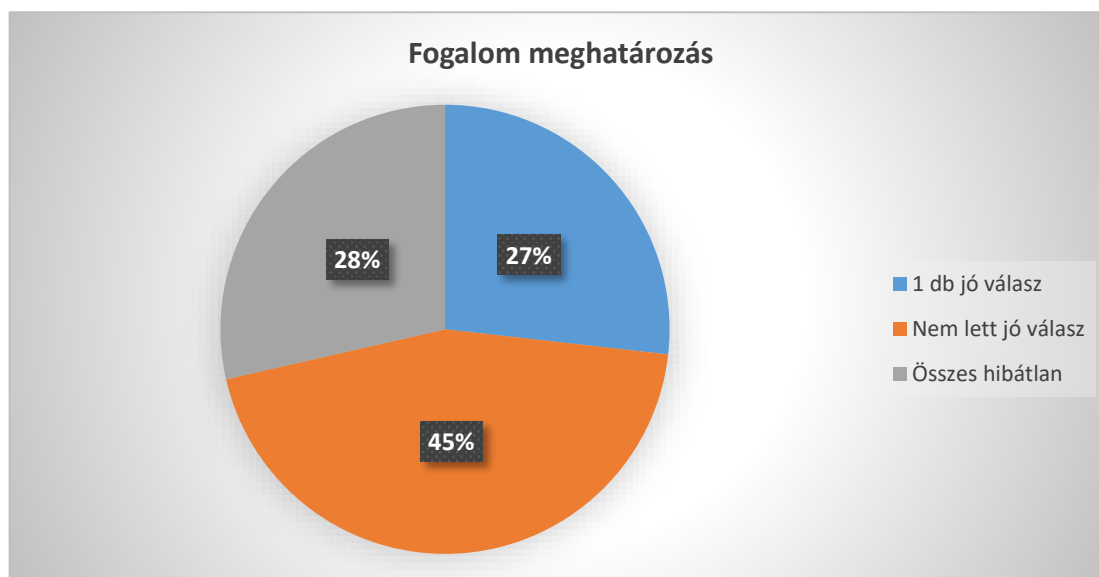
A hallgatók többségének már van munkatapasztalata, a kitöltők 54% - a már dolgozott tanítóként.

7. ábra. Kutatási kérdésekre adott válaszok megoszlása

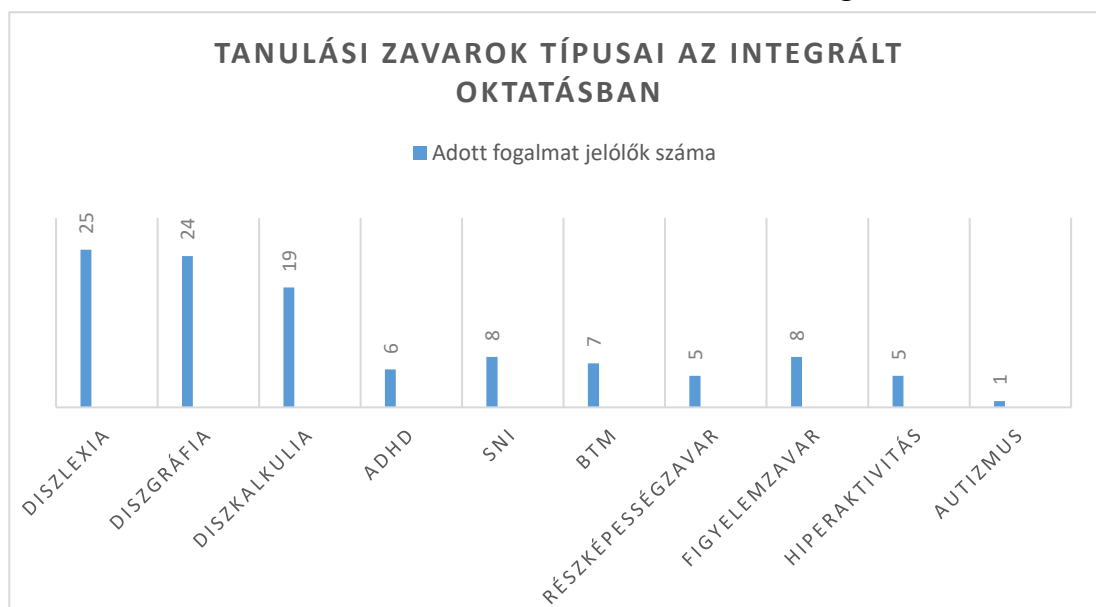
A következő kérdésben három fogalmat kellett három fogalom meghatározáshoz társítani. A tanulási nehézség, tanulási zavar és tanulási akadály kategóriáit kellett megtalálni. A kitöltők 27 %-a egyetlen fogalmat talált meg jól a meghatározásokban, 28% mind három fogalmat pontosan megjelölte, míg a kitöltők 45%-a egyáltalán nem adott jó választ.

8. ábra. Kutatási kérdésekre adott válaszok megoszlása

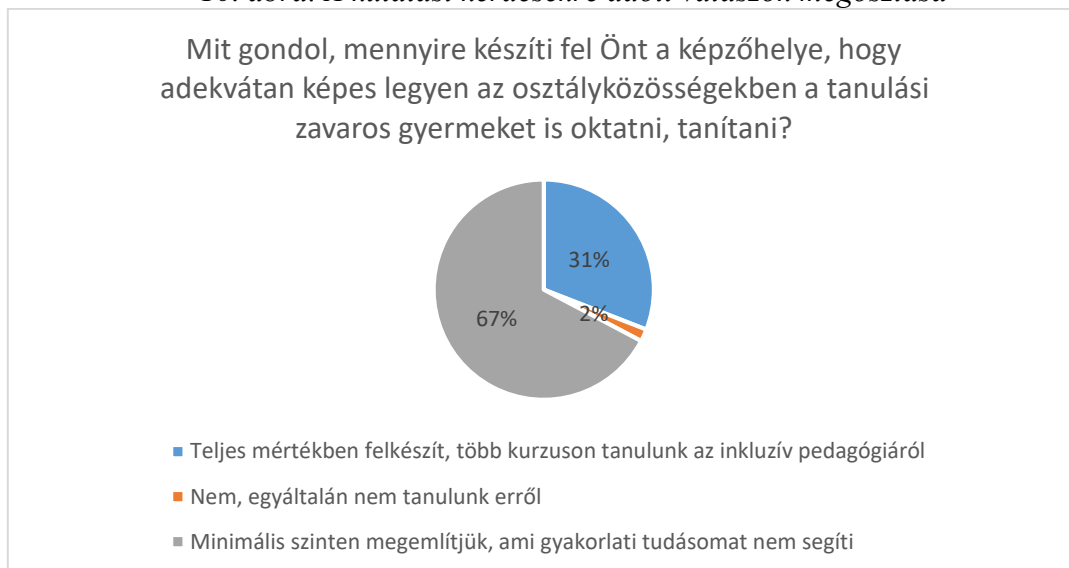
A kitöltők szerint az integrált oktatásban leginkább előforduló tanulási zavarok nagyon változóan jelentek meg. A következő ábra mutatja meg, hogy milyen problémákat jelölnek a tanulási zavarok között:

9. ábra. A kutatási kérdésekre adott válaszok megoszlása

A hallgatók 74 %-a találkozott már tanulási zavaros gyermekkel, 20% csak az utolsó félévben a tanítási gyakorlaton és 3%- a kitöltőknek nem találkozott ilyen problémás gyerekekkel.

10. ábra. A kutatási kérdésekre adott válaszok megoszlása

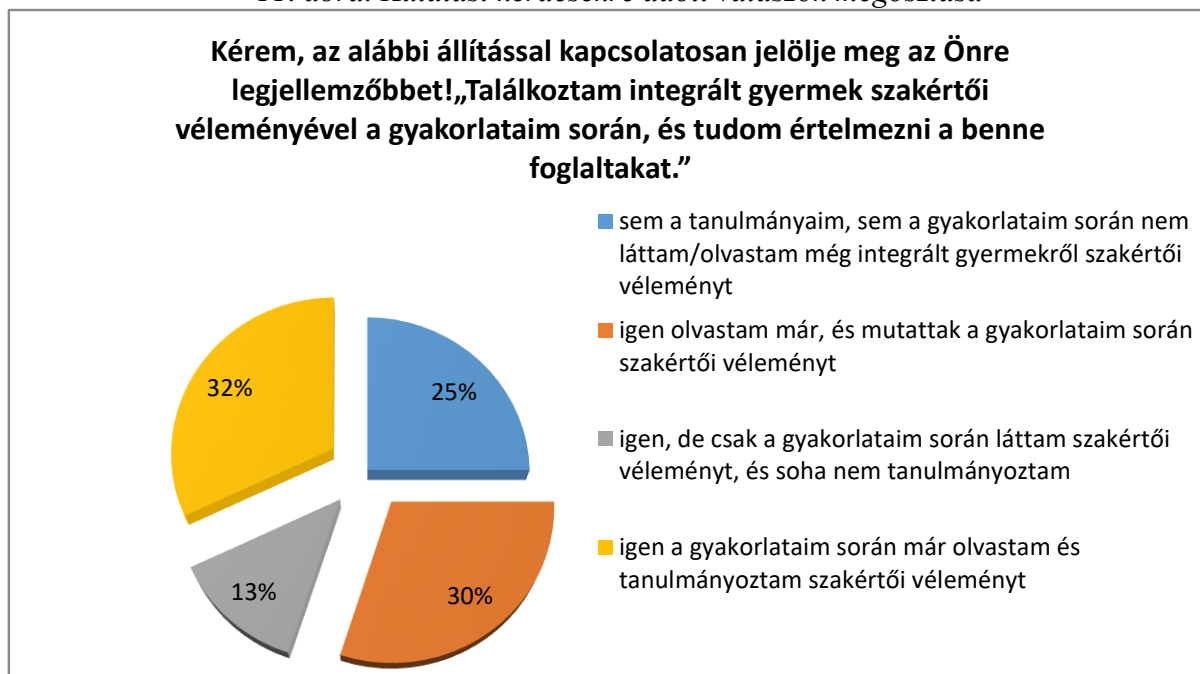

Mindössze a tanulók 31%-a nyilatkozta azt, hogy a képző intézménye felkészíti arra, hogy adekvátan képes legyen tanítani a tanulási zavaros gyermekeket. 67% nyilatkozott úgy, hogy minimális szinten megemlítik a problémakört, de ez gyakorlati tudásukat nem segíti, és 1 ember szerint abszolút nem készíti fel a képzőhely, ezen problémára a hallgatókat.

Arra a kérdésre, hogy milyen kurzuson tanulnak a hallgatók a tanulási zavarok, tanulási problémák megismeréséről, kezeléséről, oktatásáról, a legkülönbözőbb válaszokat adták. 38 különböző kurzust jelöltek meg, ahol hallottak ezekről a dolgokról, de kifejezetten csak erről szóló kurzust nem jelöltek meg. Leginkább jellemző volt a pedagógia, pszichológia jellegű tárgyakban, de megjelent a gyermekvédelemben és az etikai típusú tárgyakban is. A gyógypedagógiához köthetően a differenciált fejlesztés pedagógiája és pszichológiája, a gyógypedagógiai alapismeretek, az SNI tanulók bánásmódja, az integrált nevelésről és az inkluzív nevelésről szóló kurzusokon került elő. A tanulási zavaros gyermek nevelésével, oktatásával foglalkozó óra csak szórványosan jelenik meg a képzésekben.

A kitöltők 65 %-a gondolja úgy, hogy a diákokban a morális értékek fejlődnek az integráció során. Mindössze 20% értett azzal egyet, hogy az integráció folyamata alatt a pedagógus technikái, módszerei is fejlődnek. 3%- a kitöltők szerint, ezen folyamat alatt a gyerekek megtanulják, hogy mindenki más és 3%- a nem tanítana integráló osztályban.

11. ábra. Kutatási kérdésekre adott válaszok megoszlása

A hallgatók 30% olvasott már szakértői véleményt és találkozott vele a gyakorlatai során, 32 % tanulmányozta is a gyakorlatai során mindezt és 13 % csak látott véleményt, de nem értelmezett. 25% viszont nem látott és nem is olvasott ilyen dokumentumot.

A kitöltők 44% - a szerint a pedagógus módszereivel, hozzáállásával nagyban elősegíti az integrált gyerekek fejlődését. A kitöltők 42 %-a szerint az iskolában töltött idő nagy részét a pedagógussal tölti, ezért a pedagógusnak van az egyik legnagyobb szerepe ebben a folyamatban. A hallgatók 10%-a úgy gondolja, hogy az integráció leginkább a gyógypedagógiai szakembereken múlik, a pedagógus csak segít ebben és egy válaszadó szerint lenne a legfontosabb a szakemberek együttes munkája. A pedagógusok 71 %- a szerint szükség lenne sokkal több tudásra az inkluzív pedagógia területén és 23% szerint több gyógypedagógus kellene a tanítók megsegítésére.

A hallgatók 12 %-a teljesen nem értett és 43 %-a nem értett azzal egyet, hogy végzős hallgatóként képes a problémás esetek kezelésére. 67% nyilatkozott úgy, hogy képes a szakértői véleményben olvasottakat alkalmazni. Az attitűd - skálán 12 % teljesen és a 33%-a a kitöltőknek egyetért azzal a gondolattal, hogy az integrálás aránytalan terhet ró a pedagógusokra. 7% teljesen nem, 46 % a hallgatóknak pedig nem ért egyet ezekkel a gondolatokkal. 76 %-a kitöltőknek teljesen egyetért, 19% egyetért azzal a gondolattal, hogy a pedagógusoknak szükségük lenne az integrációval kapcsolatban módszertani továbbképzésre. A jövővel kapcsolatban a hallgatók 54% jelölte meg, hogy szeretné a tanulmányai befejeztével a tanító szakmát folytatni, 25 % fél, attól, hogy a megváltozott körülmények, az alacsony jövedelem, a problémás gyerekek, a rengeteg adminisztrációs feladat miatt nem fognak sokáig a pályán maradni. Több bizonytalanságot felsoroltak a jövővel kapcsolatban, a sok adminisztrációs feladatot, a problémás gyerekek számának növekedését, a tisztelet hiányát, az alacsony fizetést. Mindössze 5% szeretne tovább tanulni és többen gyógypedagógiai ismereteket szerezni.

ÖSSZEGZÉS

A kérdőívek eredményei az előzetes szakirodalmi felvetéseket igazolták. Az életkor és a képzés formája befolyásolja az életpasztorátokat. A kutatásom a pályakezdő fiatalokra összpontosított leginkább, a gyakorlati tapasztalatok szempontjából kiderült, hogy a tanítók több, mint a fele dolgozott már tanítóként, vagyis van rálátása a szakmára. Mivel a tanítási gyakorlat során a leendő tanítók különféle problémás gyerekekkel találkoznak, elismerik, hogy szükségük van a tanulási zavarok problémáinak ismeretére. A tanulási zavar, akadály, nehézség fogalmainak megkülönböztetése mindössze 28%-nak sikerült a kitöltők közül. A válaszadók 45%-a teljesen rossz választ adott, vagyis egy fogalmat sem ismert fel. Ez azt mutatja, hogy a nem tudják a három fogalom tartalmi jellegzetességeit, különbségeit. Pedig ez képezi alapját a differenciálási folyamatok felépítésének. Ehhez a kérdéskörhöz tartozott még, hogy sorolják fel a tanulási zavar típusait a hallgatók. Nagyon széles skálán neveztek meg problémákat, ami nem mind volt sorolható a tanulási zavar kategóriába. Legnagyobb százalékban a diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia fogalmait jelölték meg. Viszont a BTMN és SNI is bekerültek ebbe a kategóriába. A kategóriák diagnosztikai meghatározásai eltérnek több területen a külföldi mintáktól és ez fogalmi zavart kelt Magyarországon. (Erről részletesen olvashatunk Vida Gergő: A tanulási zavarok hazai kategorizálásának problémái című tanulmányában.) A BTMN megnevezés nem tartozik a tanulási zavarok közé és a SNI gyerekek pedig nem minden formában tartoznak a tanulási zavaros gyermekek körében.” Volt tehát egy értelmezési zavar, melyet az okozott, hogy a tanulási zavart is fogyatékoságnak tekintette a hazai rendszer, majd pedig, hogy rosszul definiálta a zavart.” (16) De ahhoz, hogy valakin segíteni tudjunk, ismernünk kell a probléma jellegzetességeit, illetve magát a problémát is.

A hallgatók érzékelték a gyógypedagógiai kompetenciák hiányát, hisz 67% gondolta úgy, hogy a képző intézmények nem készítik fel őket megfelelően a problémás esetek kezelésére. 76 % szerint mindenképp szükség lenne sokkal több tudásra az inkluzív pedagógia területén, illetve a többség úgy gondolja, hogy a pedagógusnak az egyik legfontosabb szerepe van az integrációs folyamatokban. Ezek az eredmények pedig megerősítik az eddig felvetett problémákat, amiket a leendő pedagógusok is érzékelnek. Mindehhez társul, hogy lényeges lenne, ha a hallgatók találkozna a gyakorlatok, oktatás során szakértői vélemények megismerésével. Hisz ez a kiindulópont a problémás gyerekek megsegítésének. Ha tudjuk értelmezni a szakértői véleményben leírtakat, akkor tudjuk beépíteni őket a gyakorlatba és a tanítási folyamatba. A válaszadók 32% találkozott, olvasott, elemzett ilyen véleményt, viszont a 26% még nem is találkozott ilyen dokumentummal. Ebben a kérdéskörben ambivalencia látható, mert attól függetlenül, hogy még a hallgatók fele sem foglalkozott szakértői véleményekkel értelmezésével a válaszadók 67 % képes lenne beépíteni a diagnosztizálás során megállapított feladatokat a tanítás gyakorlatában. A szakértői véleményekben foglaltakat, a vizsgálatok eredményeit értelmezéséhez gyógypedagógiai kompetenciákra van szükség. A fejlesztések nehézségeinek egyik oka, hogy a pedagógusok megfelelő felkészítés hiányában nem tudják katalizálni a feladatokat a tanítási gyakorlatban.(16) Ennek egyik pontja lenne, ha erre külön kurzusokban készítenék fel a hallgatókat és nem csak megemlítés szintjén beszélne rólá.

Az integrációról alkotott véleményben elsőként a legtöbbben még mindig a morális értékek fejlődését látják, és jóval kevesebben említik meg a tanítási módszerek fejlődését. Az „integráció aránytalan terhet ró a pedagógusra” - gondolattal fele értett egyet a kitöltőknek. Tehát még mindig sokan gondolják azt, hogy ez plusz feladatként jelenik meg.

A leendő pedagógusok érzékelik a probléma súlyosságát és a kompetenciák hiányát ezen a területen. De míg régen egy-egy problémás úgynevezett ”papiros” gyermekkel találkoztunk egy osztályban, ma már nagymértékben növekszik a számuk. Így nem egyedi esetről beszélhetünk, hanem „tömegesedésről”. Ez pedig megteremtette a jövőt, az SNI, BTMN gyerekek jelen vannak az iskolákban, osztályokban. Vagyis általánossá válik a feladat, meghatározza a pedagógusok mindennapi tevékenységeit. Így tulajdonképpen nem speciális, egyedi, néha előforduló esetekről beszélünk, hanem mindennapi munka részéről. Ha pedig ez a mindennapi munka része, feladata, akkor erre fel kell készíteni a jövő leendő pedagógusait.

Mindezt pedig elméleti és gyakorlati szinten is meg kellene tenni. Érzékeljék a hallgatók, hogy hogyan kell az elméletet integrálni. Mindezekon kívül pedig a szemléletformálásnak is fontos szerepe lenne az integráló folyamatokban. Ez olyan jövő, amit senki nem kerülhet el. A problémás gyerekek bent vannak az iskolákban. A tanítók feladata a másság elfogadásán túl, az eltérések definiálása és az empátiájának fejlesztése.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] CSAPÓ Benő. *Az iskolai műveltség*: Budapest: Osiris,2002
- [2] BALLÉR Endre, GOLNHOFER Erzsébet, FALUS Iván, KOTSCHY Beáta, NÁDASI Mária, NAHALKA István, FEYÉR Judit, RÉTHY Endréné, SZIVÁK Judit, VAMOS Ágnes. *Didaktika - Elméleti alapok a tanítás tanulásához*: Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.,2000.
- [3] BOCSI Veronika. *Motivációk, célok és elképzelések. Roma fiatalok oktatással kapcsolatos tervei* In: SEMSEI Imre; KOVÁCS Klára (szerk.) *Inkluzív nevelés – inkluzív társadalom: Debrecen*: Debreceni Egyetemi Kiadó, 9-32., 2016
- [4] CSÁNYI Yvonne. *Integráció/inklúzió és a szakvéleményezés összefüggései*. *Gyógypedagógiai Szemle*, 41. 3. sz. 165–173.2013
- [5] DR. BENCZÉNÉ CSORBA Margit, CSÍKVÁRNÉ TAKÁCS Anikó, RÁDICSNÉ TÁSKAI Erzsébet, KOVÁCS Attila. *Integrációs Módszertani Kézikönyv*: Kaposvár, 2013

- [6] DR. ILLYÉS Sándor. *Gyógypedagógiai alapismeretek*: Budapest: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, 2000
- [7] ERDÉSZ Ferenc. *A tanulási zavarok iskolai kérdései*, Pedagógiai Folyóirat 2017/7-8.o.
- [8] KÖPATAKINÉ MÉSZÁROS Mária. *Közben felnő egy elfogadó nemzedék*: Új Pedagógiai Szemle, 2. 38-48, 2004
- [9] LAPPINTS Árpád. *Tanuláspedagógia*. Budapest: Comenius BT.2002
- [10] PERLUSZ Andrea. *A hallássérült tanulók középfokú oktatása – tendenciák, módszertani ajánlások*. In: PAPP Gabriella. (szerk.): *Középiskolás fokon?! Sajátos nevelési igényű fiatalok együttnevelése a középiskolában*: Budapest: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Eötvös Kiadó, 81–99.o. 2011
- [11] PORKOLÁBNÉ Balogh K. – s. GERENCSIK Eszter. *Pedagógia-pszichológia*: Budapest: Tankönyvkiadó Vállalat. 126. 1989
- [12] SZENCZI-VELKEY Beáta - SZEKERES Ágota. *Országos kompetenciamérés adaptációja sajátos nevelési igényű tanulók*: Budapest: Oktatási Hivatal, 2015
- [13] YEWCHUK, C. – LUPART, J. *l. gifted Handicapped: A Desultory Duality*. in: (eds.) Heller, mönks & Passow: *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent*: Oxford: Pergamon, 709-726. 1993
- [14] VARGÁNÉ MEZŐ Lilla. *Inkluzív nevelés – Az integrált oktatás jogi háttere*: Budapest: SuliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.,2006
- [15] VIDA Gergő. *A sajátos nevelési igény megjelenése a hazai pedagógiai rendszerekben*. In: MRÁZIK Julianna (szerk.) *A tanulás új útjai*: Budapest: HERA évkönyvek, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, 214–231.2016
- [16] VIDA Gergő. *Miként lesz a tanulási zavar diagnózisa stigma – Avagy mi a fontosabb: a diagnózis vagy a gyermek?* Új Pedagógiai Szemle, 67. 3–4. sz., 16–33.2017
- [17] VIDA Gergő. *SNI integráció az anyagi ráfordítások tükrében*. In: JUHÁSZ Erika; ENDRÓDY Orsolya (szerk.) *Oktatás-gazdaság-társadalom*: Debreceni Egyetem: Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete HERA, 452–468. 2019
- [18] ZSOLDOS M. – SARKADI K. *Szűrőeljárás óvodáskorban specifikus tanulási zavar lehetőségeinek vizsgálatára: MSSST Meeting Street School szűrőteszt*: Budapest: 1991
- [19] A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény egységes szerkezetben
- [20] A 2/2005. (III. 1.) OM rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók óvodai nevelésének, iskolai oktatásának irányelveiről
- [21] A 2011. évi CXCV. Törvény a köznevelésről – hatályos, 2014-es kiegészítésekkel
- [22] https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pok/Budapest/opn2017/17_BTMN_forum_nov_17.pdf
- [23] 2011. évi Népszámlálás – 11. Fogyatékossgal élők.
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_11_2011.pdf
- [24] *Elmúlt évek statisztikái (2001/Á-2014/P)* 2015
http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/